

หัวข้อวิจัย	การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ต้นแบบ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์
ชื่อผู้วิจัย	นางจันทกานต์ วลัยเสถียร, นางเบญจมาศ อุรินทร์
หน่วยงาน	สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 จังหวัดนครราชสีมา
ปีงบประมาณ	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ต้นแบบ อ.ศรีนครินทร์ จ.สุรินทร์ แบ่งการศึกษาเป็น 3 ระยะ คือ (1) การศึกษาสถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพของแกนนำชุมชน อ.ศรีนครินทร์ จ.สุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างคือ แกนนำชุมชน ได้แก่ นายก อบต. รองนายก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. อสม. ประชาชนชาวบ้าน มรรคนายก และอาสาปศุสัตว์ จำนวน 310 คน (2)พัฒนา รูปแบบฯและทดลองใช้ในพื้นที่ต้นแบบ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ PAOR คือ ขั้นตอนวางแผนการดำเนินการ (P: Planning) ขั้นลงมือปฏิบัติ (A: Action) ขั้นสังเกต (O: Observation) และขั้นสะท้อนผล (R: Reflection) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง คือ แกนนำชุมชน จำนวน 40 คน ประกอบด้วย นายก อบต. รองนายก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาอบต. อปท. อสม. อาสาสมัครปศุสัตว์ ประชาชนชาวบ้าน และมรรคนายก (3)ประเมินผลการพัฒนา รูปแบบฯและประเมินความพึงพอใจ ในพื้นที่ศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบฯ จำนวน 40 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ paired t-test วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ต้นแบบ อ.ศรีนครินทร์ จ.สุรินทร์ ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า และวางแผน (Planning) ตามหลัก 4 M คือ ปัจจัยด้านคน งบประมาณ วัสดุ/อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ (2) การบูรณาการขับเคลื่อนงานทั้งหน่วยงานระดับเขต จังหวัด อำเภอ และระดับชุมชน (3) การพัฒนาความรู้และทักษะของวิทยากรกระบวนการ (4) การคัดเลือกพื้นที่นำร่อง (5) การติดตาม ประเมินผล โดยใช้โปรแกรมการสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรม การป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมในการสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพในพื้นที่ศึกษาอยู่ในระดับมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า นำไปใช้ประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาในพื้นที่ ต่อไป

โดยแกนนำได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน สำหรับการพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรม การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้เกิดความสมบูรณ์ มีประสิทธิผล และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง สอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่อื่นๆ ได้ต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ โรคพิษสุนัขบ้า

Title: Development of a model for enhancing health literacy to prevent and control rabies in the model area, Srinarong District, Surin Province

Researcher: Jantakarn Valaisathien, Bemjamas Unrat

Academic year: 2019

ABSTRACT

The objective of this action research aimed to develop a model of health literacy enhancement for the prevention and control rabies in the sampling model area of Srisuk Sub-district, Srinarong District, Surin Province. The research procedure consisted of 3 phases as follow; Phase 1: Study the health literacy situation of community leaders in Srinarong district, Surin province. The sample group were the community leaders: Chief Executive of the SAO, Deputy Chief Executive of the SAO, Sub-district Headman, Village Headman, SAO (Sub-district Administrative Organization) members, Village Health Volunteers, Local Philosophers, Liaisons, Livestock Volunteers totally 310 participants. Phase 2: Design the development model and testing in the model area by applying the PAOR model are planning, action, observation and reflection which the population and purposive sampling were 40 of community leader: Chief Executive of the SAO, Deputy Chief Executive of the SAO, Subdistrict Headman, Village Headman, SAO (Sub-district Administrative Organization) members, Local Government Officers, Village Health Volunteers, Livestock Volunteer, Local Philosophers, Liaisons. In phase 3: evaluate the development model and population's satisfaction of 40 participants. which the quantitative data analysis were used descriptive statistics, a paired t-test for significant differences. For, the qualitative data analysis was used the content analysis. The finding of this research revealed that the development of health literacy enhancement model for the prevention and control rabies in the community model, Srinarong District, Surin Province should be as follow. 1) To analyze the problems in rabies prevention and control operations and plan working with the 4M principle: man, money, materials and management. 2) To integrate organization management in all functions level of States, Districts, Sub-districts and Local Communities. 3) To brush up knowledge and skills for the facilitators. 4) To select the pilot community research. 5) To follow up, evaluate and experiment the health literacy enhancement program for a period of 10 weeks. The result shown that the sample group score for health literacy enhancement and prevention and control rabies behaviors were statistically significant higher (p -value < 0.05) and the satisfaction

assessment results of the health literacy enhancement activities in the research community, was also at a very high level. In this participation, community leader would improve their knowledge, skills, concepts and experiences. In the future, they could apply and develop completely and efficiently knowledge for their work in practice about the health literacy enhancement for the prevention and control rabies which related to the other nearby issues area.

Keywords: The Development of health literacy model in rabies